

number of unemployed, creating new jobs, increasing social benefits). At the same time, there remain a number of problems that require an urgent solution: the elimination of violations of the legislation on wages, the further increase of basic social guarantees and the approximation of their level to the subsistence minimum, "shadowing" the wages of the population, etc.

The level of wages is an indicator of the welfare of society. Therefore, the main task of the state as a representative of the interests of society is not the permanent struggle with the difficulties created by the socio-economic policy of the same state, but professionally competent development of the concept of socio-economic policy and the consistent implementation of an effective mechanism for ensuring timely payment of wages and its corresponding level in the formation of market economy of Ukraine.

Literature:

Law of Ukraine "On remuneration of labor" dated March 24, 1995, No. 108/95, as amended and amended by the Law of Ukraine dated January 23, 2007.

Sinyava L. Problems of wage regulation and ways of their solution in Ukraine Regional economy. - No. 1. - 2009. - p. 171-177.

Shevchuk L.P. Modeling and reflection in the calculation of the calculation of a single social contribution on the basis of indicative wage // Economic sciences. Bulletin of ZHTTI № 1 (55). - 2010. - p. 173-176.

УДК:352.073.52

МЕХАНІЗМ ФІНАНСУВАННЯ МІСЦЕВОГО СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ГРОМАД

Т. П. Кулик, А. М. Рогів

*Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
e-mail: kulyktetiana@gmail.com*

Ефективна та дієва система місцевого самоврядування є важливим елементом функціонування демократичної держави. Для забезпечення виконання своїх функцій, створення належного життєвого середовища для населення громади органи місцевого самоврядування повинні мати у своєму розпорядженні достатні фінансові ресурси, основу яких складають кошти відповідних бюджетів.

Одним із важливих джерел доходів бюджетів органів місцевого самоврядування є місцеві податки і збори. Статтею 143 Конституції України визначено, що органи місцевого самоврядування встановлюють місцеві податки та збори. Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» визначено, що місцеві бюджети мають бути достатніми для здійснення органами місцевого самоврядування наданих їм законом повноважень і забезпечення мешканців відповідних громад якісними публічними послугами. Підвищення ролі

місцевих податків і зборів та збільшення їх частки у власних доходах місцевих бюджетів є одним із головних завдань фінансово-бюджетної політики держави і цьому безпосередньо зацікавлені органи місцевого самоврядування.

Основним інструментом, за допомогою якого територіальні громади здійснюють свої функції, – є бюджет. Тому питанням і проблемам, що стосуються формування дохідної частини бюджетів місцевого самоврядування, пошуку і реалізації резервів їх наповнення, розширенню бази оподаткування приділяється досить велика увага. Одним із суттєвих джерел доходів місцевих бюджетів є надходження від встановлених законодавством податків, зборів та інших платежів, у тому числі за рахунок місцевих податків і зборів.

Статтею 10 Податкового кодексу України встановлено перелік місцевих податків та зборів, виходячи з якого, кожна сільська, селищна чи міська рада приймає рішення про встановлення на своїй території тих чи інших місцевих податків та зборів. **До місцевих податків належать:** податок на майно (який складається із плати за землю, податку на нерухоме майно, відмінного від земельної ділянки та транспортного податку); єдиний податок. **До місцевих зборів належать:** збір за місця для паркування транспортних засобів; туристичний збір.

Реформа територіальної організації влади, яка сьогодні втілюється в Україні, має на меті побудову нової моделі управління суспільством на основі створення фінансово самодостатніх громад. Починаючи з 2014 року Урядові ініціативи в цьому напрямку дали змогу відчутно покращити фінансову спроможність місцевих бюджетів. Одним із підтвердженням цього є зростання частки власних доходів місцевих бюджетів у зведеному бюджеті України з 17% у 2015 році до 22% за підсумками 2017 року.

Враховуючи внесені зміни до податкового та бюджетного законодавства, зацікавленість та безпосередній вплив органів місцевого самоврядування на запровадження та мобілізацію надходжень від місцевих податків і зборів, можна чітко прослідкувати динаміку зростання їх питомої ваги в доходах місцевих бюджетів України (без трансфертів). Зважаючи на покращання стану мобілізації надходжень та зміну структури місцевих податків зборів їх частка у доходах місцевих бюджетів значно зросла впродовж останніх років. Якщо протягом 2007-2010 роках їх частка складала лише 1,1%-1,4%, то починаючи з 2011 року і до 2014 року вона зросла до 8,8%, а в 2017 році вже становила – 24,7%. Найбільшу питому вагу у структурі місцевих податків і зборів займають надходження від плати за землю (50%) та єдиного податку (понад 44%).

Місцеві податки та збори є одним із дієвих механізмів формування ресурсного потенціалу органів місцевого самоврядування та джерелом соціального та економічного розвитку територій громад.

Оскільки запровадження місцевих податків і зборів та встановлення розміру їх ставок (в межах повноважень, визначених Податковим кодексом) належить виключно до компетенції органів місцевого самоврядування, вони мають реальні можливості впливати на обсяги надходжень зазначених платежів

до відповідних бюджетів. Відповідно, формування значної частини власних доходів місцевих бюджетів знаходиться у прямій залежності від того, наскільки ефективно органи місцевого самоврядування зможуть організувати весь комплекс робіт по запровадженню та мобілізації місцевих податків і зборів.

Підвищення ролі місцевих податків і зборів та збільшення їх частки у власних доходах місцевих бюджетів є одним із пріоритетних завдань для органів місцевого самоврядування. Це, в свою чергу, сприятиме посиленню фінансової стійкості та самостійності місцевих бюджетів, ефективності використання наявного фіскального потенціалу відповідних територій і, як наслідок, покращання рівня та якості послуг, що надаються жителям громад

Місцеві податки та збори – механізм фінансування місцевого соціально-економічного розвитку за рахунок надходжень до бюджету об'єднаних територіальних громад (ОТГ). Фінансова децентралізація дозволила суттєво розширити та зміцнити їх фінансову спроможність. Згідно бюджетного кодексу ОТГ отримують 60 % податку на доходи фізичних осіб, який є основним джерелом наповнення їх бюджетів, а також інші доходи: акцизний податок (5%), податок на майно, єдиний податок, збір за паркування, туристичний збір, плату за надання адміністративних послуг, 25% екологічного податку, 50% рентної плати за використання лісових ресурсів та води, 25% рентної плати за користування надрами (без нафти, природного газу, газового конденсату); плату за ліцензії та за державну реєстрацію, адміністративні штрафи та штрафні санкції та ін. продаж комунального майна – механізм, що передбачає перехід прав власності на комунальні активи.

Розширення повноважень і підвищення зацікавленості органів місцевого самоврядування у збільшенні надходжень до місцевих бюджетів, реалізація заходів щодо залучення резервів їх наповнення та підвищення ефективності адміністрування податків і зборів дозволило довести у 2018 році надходження власних доходів до загального фонду місцевих бюджетів України до 234,1 млрд грн, що на 41,4 млрд грн або на +21,5% більше у порівнянні з 2017 роком. З початку реформи фінансової децентралізації доходи місцевих бюджетів показують стрімку позитивну динаміку: якщо у 2014 році їх обсяг становив 68,6 млрд грн, то за п'ять років вони зросли майже в 4 рази та за прогнозами у 2019 році складатимуть 267,0 млрд грн.

За період впровадження реформи фінансової децентралізації відбулось зростання власних доходів місцевих бюджетів на одного жителя. Так, за підсумками 2018 року власні доходи загального фонду у розрахунку на 1-го жителя зросли, у порівнянні з 2017 року, на 21,5% і склали 6032,9 гривень. Обсяг надходжень податку на доходи фізичних осіб у розрахунку на 1-го жителя зріс на 25,5% і склав 3557,9 грн, місцеві податки і збори на 1-го жителя зросли на 16,1% і склали 1570,6 гривень

Упродовж останніх років в Україні були здійснені суттєві кроки щодо фінансової децентралізації та зміцнення ресурсної бази органів місцевого самоврядування. Були внесені зміни до податкового та бюджетного

законодавства в частині збільшення обсягів, як власних доходів місцевих бюджетів, так і місцевих податків та зборів, зокрема: ліквідовані неефективні податки, видатки на адміністрування яких були більшими, ніж надходження від них; введено нові податки; розширено перелік об'єктів оподаткування; змінено податкові ставки; розширено коло платників податків; окремі загальнодержавні податки віднесено до місцевих податків тощо.

Беручи до уваги, що запровадження та встановлення розміру ставок місцевих податків і зборів (в межах, визначених Податковим кодексом) є повноваженнями органів місцевого самоврядування, вони мають реальні можливості впливати на обсяги надходжень зазначених платежів до відповідних бюджетів. Відповідно, формування значної частини доходів власних бюджетів знаходиться у прямій залежності від того, наскільки ефективно органи місцевого самоврядування зможуть організувати весь комплекс робіт по запровадженню та мобілізації місцевих податків і зборів.

Список використаних джерел:

Бюджетний кодекс України : прийнятий 8 липня 2010 року № 2456-VI (зі змінами) // Відом. Верхов. Ради України. – 2010. – № 50-51. – 572 с.

Закон України про місцеве самоврядування в Україні : прийнятий 25 трав. 1997 р. № 280/97-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1997. – № 24. – 170 с.

Внутрішні та зовнішні ресурси для розвитку громади або Чому брак грошей не є первинною проблемою громади? (навчальний модуль) / Анатолій Ткачук, Маркіян Дацишин. – К. : ІКЦ «Легальний статус», 2016. – 152 с.

Джерела та механізми фінансування місцевого економічного розвитку. Навчальний посібник. / Авт. кол. : В. Мамонова, Н. Балдич, Н.Гринчук, Л. Чорній, К. Рубановський, М. Борода. – К. : Центр громадської експертизи. Проект «Місцевий економічний розвиток міст України», 2013. – 176 с.

Інструменти розвитку об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації влади / За заг. ред. доктора наук з державного управління, професора, В.М. Олуйко. – К. : Ваіте, 2017. – 432 с.

СТРАТЕГІЧНІ ЗАДАЧІ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

К. Д. Кушнір, М. Л. Маргарян

***Придніпровська державна академія будівництва та архітектури e-mail:
k.katrin1999@gmail.com***

Протягом останніх років економічне становище України можна характеризувати значним розширенням масштабів тіньової економіки та посиленням її впливу на соціально-економічне життя суспільства. Прояви тіньової економіки сприяють скороченню в структурі бюджету податкових